

Hart&Ziel

**Bijbelse
escaperoom**

12

Rachelle van Andel nieuwe predikant Vrijburg

'We hebben elkaar iets te vertellen'

Ze maakte een vreugdedansje toen haar aanstelling rond was. Rachelle van Andel (31) is sinds oktober predikant namens de vrijzinnig protestanten in Vrijburg. Vol enthousiasme is ze aan de slag gegaan. Ze moet zich, zo was de afspraak, vooral richten op jeugd en jongeren. Dat doet ze graag. Ze was niet voor niets studenten-pastor in Maastricht. Maar ze wil vooral oud en jong in de kerk met elkaar in contact brengen. 'We hebben elkaar iets te vertellen.'

**Wilfred Scholten
en Mirjam Nieboer**

Dat klinkt eenvoudiger dan het is. De kerk vergrijsd en veel jongeren zoeken hun weg wel als het gaat om zingeving. Net als elders in de samenleving zit iedereen in zijn eigen hokje. Dat wil Rachelle doorbreken. 'Jong zijn wordt op social media verheerlijkt en de ouderdom zetten we een beetje weg. Dat is niet altijd zo geweest. Vroeger verbonden we de oudere meer met wijsheid. In de kerk ervaar je hoe je op een andere manier aangesproken wordt. Niet om te presteren, maar om te mogen zijn!'

**Zorgen voor
de hele mens,
de ziel**

Was dat een van de redenen om de stap te maken naar Vrijburg, een gemeente met wijze ouderen en met een kleine club jongeren?

'Ik aarzelde wel, maar ik kwam op gesprek en merkte meteen dat de sfeer heel goed was. Er zijn hier jongeren en ouderen die dromen van de toekomst en daar ook actief aan werken. Vanuit die droom kan ik bouwen. Als er helemaal niets was geweest, was ik er niet aan begonnen. In de jeugdkelder onder de kerk komen twintigers bijeen. Ze dragen de verantwoordelijkheid om te doen en laten wat ze willen. De jongerenwerkers hebben hen heel veel vrijheid gegeven,

vanuit een diep vrijzinnig geloofsbesef. Het ligt in het verlengde van hoe ik met mijn studenten heb gewerkt in Maastricht. Studenten krijgen de vrijheid eigen talenten te ontwikkelen. Die ruimte is hier ook en heeft voor mij ook te maken met een diep Godsbesef.'

Dat betekent niet dat Rachelle klakkeloos achter de jongeren aanloopt en hun gang laat gaan. 'Ik ga met hen in de kelder in gesprek, maar zeg dan ook rustig: wat is het een enorme zooi hier! Ze hebben een knutselclub opgericht en maken plannen om de ruimte opnieuw in te richten en weer gezellig te maken. Behalve vrijheid hebben jongeren ook structuur nodig, randvoorwaarden waarbinnen je die vrijheid kunt scheppen. We gaan er nu opnieuw mee aan de slag.'

Hoe verloopt het contact tussen de jongeren en de gemeente?

'Toen we laatst samen aten, was er een jongere aan het breien. Ik benoemde dat en hij kwam met het idee om een workshop te geven aan de gemeente. Ik zie daar meteen de verbinding met de ouderen. Eerst samen eten en dan breien, daar in die kelder en meegenomen worden door het enthousiasme van de jonge generatie. Wat ik vooral doe, is kijken wat er is. Dat is mijn startpunt. Ik moet niet opeens van alles gaan organiseren. Het begint met de relatie. Waarom komen ze hier, wat bezielt hen? Bij Vrijburg zijn mensen op heel verschillende manier betrokken. Ouders met twintigers of jonge ouders die hun opgroeiende kinderen iets mee willen geven van het geloof, ouderen die zich weer in een heel andere levensfase bevinden. Centraal staat de vraag: waar ligt je vreugde en de nood van de wereld en hoe kunnen we vanuit daar kerk zijn?'

Foto: Maaike Beets

De nieuwe predikant van Vrijburg Rachelle van Andel wil vooral oud en jong in de kerk met elkaar in contact brengen.

Waarom is de kerk belangrijk?

'Het is een van de weinige plekken waar zorggedragen wordt voor de hele mens, de ziel. Een plek waar je kwetsbaar mag zijn en uitgedaagd wordt. Niet om er beter van te worden, maar ook om de ander tot recht te laten ko-

men. Je oefent om je tot elkaar te verhouden. Er zijn rituelen waar je je aan kunt laven.

Je wordt uit jezelf getild waardoor je weer op een nieuwe manier thuis komt bij jezelf, de ander en de nood van de wereld.'

Wat hoop je hier te brengen?

'Op de eerste plaats hoop ik dat we met elkaar een ruimte kunnen vinden waarin we tot een nieuw verstaan komen van elkaar, van samenleven, van geloven.

Lees verder op pagina 2

Kerk-zijn in een wereldstad

Scriba Rosaliene Israel: 'Vertrouwen dat het kan'

Mirjam Nieboer

De Protestantse Kerk Amsterdam heeft een nieuw beleidskader vastgesteld voor de komende vijf jaar, dat antwoord geeft op de uitdagingen waar we als kerkplekken samen voor staan en hoe we ons willen verhouden tot de stad. Scriba (inhoudelijk secretaris) en predikant Rosaliene Israël was lid van de projectgroep die het schrijfproces heeft ondersteund, in opdracht van de algemene kerkenraad.

Betrokkenen bij de Protestantse Kerk Amsterdam en veel mensen van buiten de kerk hebben bijgedragen aan en meegepraat over de inhoud. Het is daardoor geen afstandelijk document geworden. In tegendeel, vindt Rosaliene: 'Het gaat over onze rol als kerk in een wereldstad en hoe we daar allemaal een steentje aan kunnen bijdragen. Dit beleidskader is van ons allemaal.'

Als kerk midden in de stad staan en Gods liefde op een duurzame manier gestalte geven. Dit is de Noorderkerk.

Behoeft aan zingeving groeit

Lesje in vertrouwen

De titel van het beleidskader *Vijf broden, twee vissen* is een verwijzing naar het bekende Bijbelverhaal over de wonderbaarlijke spijziging uit Johannes 6. Een grote menigte verzamelt zich rond Jezus en zijn leerlingen. De mensen hebben honger. De leerlingen vragen zich af hoe ze de menigte moeten voeden met de vijf broden en de twee vissen die een jongen aan komt dragen. Maar Jezus spreekt een dankgebed over het eten uit en er blijkt meer dan genoeg te zijn voor iedereen. Er blijft zelfs over! Rosaliene: 'Het is in de eerste plaats al veelzeggend dat die mensen achter Jezus aanlopen. Ze hebben blijkbaar het idee dat hij in iets kan voorzien. Je weet niet wat ze precies nodig hebben, maar ze zijn met velen en hebben een vraag. Dat

roept een beeld op waar we ons als kerk in Amsterdam in herkennen. We verhouden ons tot een stad die groeit. We zien dat ook de behoefte aan zingeving groeit. Daarin wordt voorzien door allerlei instanties en personen: psychologen, coaches, yogastudio's, de *School of Life*, noem maar op. We geloven dat we als kerk geroepen zijn om te delen wat wij in Jezus Christus van God ontvangen, wat het leven zin geeft en wat de ziel voedt. Maar hoe bereiken we de menigte?' Interessant vindt Rosaliene ook de verhouding tussen Jezus en zijn leerlingen. Hij geeft hun een les in vertrouwen. Rosaliene: 'Dat leert ons dat we niet bij de pakken neer moeten zitten: wat kunnen we nog? Ja, we krimpen eerder dan dat we groeien, we leiden een bestaan in de marge. Toch mogen we erop vertrouwen dat het genoeg is. Meer dan genoeg zelfs.' En dat naast geloof ook die twijfel mag bestaan. 'De leerlingen vragen zich af: gaat dit werken? Je voelt de vertwijfeling ervan afdruipten. Dat wordt erkend. We hoeven geen supermensen te zijn om onze roeping te volgen.'

Wat bezielt ons?

Het beleidskader zoomt in op zes thema's die de komende jaren extra aandacht krijgen. Drie thema's - bezielend, zichtbaar en inclusief - gaan over de inhoudelijke kant van de kerk en hoe we in de stad aanwezig willen zijn. De andere drie thema's - licht, ondernemend en duurzaam - over de manier waarop we ons organiseren. Het thema 'bezielend' ligt Rosaliene als scriba-predikant na aan het hart. 'Bij die bezieling mogen we van onszelf uitgaan. Wat ons bezielt, is wat we willen delen. Dat ligt voor mij heel dicht bij elkaar. Het vertrouwen dat Jezus aan zijn leerlingen meegeeft, is ook het vertrouwen dat de menigte zoekt.' Het thema 'zichtbaarheid' ligt in het verlengde daarvan. 'Wil je je als kleine kerk tot de stad verhouden, dan moet herkenbaar zijn wie je bent, wat je bezielt en wat mensen in de stad van je kunnen verwachten. Daar zullen we als kerkplekken samen aan moeten werken, we hebben elkaar daar echt voor nodig.' Daarbij komt: de stad groeit en het lukt vanuit de bestaande kerkplek-

ken niet voldoende om in die nieuwe wijken en buurten aanwezig te zijn. In het beleidskader staat dan ook dat de Protestantse Kerk Amsterdam van dertig naar veertig plekken wil groeien in de stad. Ambitieuze? Zeker. Maar ook met het vertrouwen dat het kan.

Kerk en diversiteit

Ook het derde inhoudelijke thema, diversiteit, is actueel en urgent. Zo weet de kerk onvoldoende de jonge generaties te bereiken. Nergens wonen mensen uit zo veel culturen samen als in Amsterdam. Er zijn nog andere vormen van diversiteit: in leeftijd, gender, maatschappelijke en economische positie, noem maar op. 'In de Amsterdamse samenleving vallen steeds meer groepen buiten de boot. Samen met de Diaconie proberen we connectie met die groepen te houden. De kerk heeft een verbindende rol. Dat ziet de burgemeester ook. Zij vraagt aan ons en andere geloofsgemeenschappen om haar te helpen de saamhorigheid in Amsterdam te versterken. Juist nu, in deze tijden van

crisis.' Bij het thema diversiteit hoort ook het gegeven dat de Protestantse Kerk Amsterdam een grotendeels witte kerk is en dat er overwegend hoogopgeleide mensen komen. 'We zien de noodzaak om kritisch naar onszelf te kijken en een spiegel voor te houden. Van daaruit willen we tools en nieuwe praktijken ontwikkelen, zodat we de diversiteit (van gelovigen) in de stad meer weerspiegelen. Op dit moment doet de Elthetogemeente bijvoorbeeld mee aan een onderzoeksproject van de Protestantse Theologische Universiteit (PThU) over intercultureel Bijbelleszen rond het thema kerk en racisme. Doel is om een cultuurverandering teweeg te brengen. Maar dat kost tijd. Ook het aantal jongeren in de stad groeit. Hoe kunnen we hen beter bereiken?'

Wat is Rosaliene's beeld van de kerk over vijf jaar? 'Ik hoop dat het mozaïek van kerkplekken dan in veelkleurigheid is gegroeid. Dat we, als je kijkt naar de kaart van de stad, overal vertegenwoordigd zijn via allerlei vormen van kerkzijn. Dat we beter weten van onszelf waarom we zo geraakt zijn door God en de Bijbelse verhalen. Dat we dat kunnen delen met elkaar en de stad om ons heen. Dit beleidskader geeft daar hopelijk een positieve, creatieve impuls voor.'

Rosaliene Israel is scriba en predikant van de Protestantse Kerk Amsterdam

Rachelle van Andel nieuwe predikant Vrijburg

Vervolg van pagina 1

Een ruimte die recht doet aan volledig mens zijn. Dat betekent ook samen zoeken naar nieuwe wegen voor kerk-zijn in deze tijd die die ruimte scheppen. Diaconale presentie kan daar niet los van gezien worden. In Maastricht werkten wij met vluchtelingen en (internationale) studenten samen. In die ontmoeting gebeurde voor mij God. Dat soort ontmoetingen wil ik blijven faciliteren en aangaan. Waarin je je laat verrassen door een ander, waar je geraakt wordt, waar je ontvankelijk wordt voor de andersheid van de ander. De filosoof Emmanuel Levinas noemde dat de kleine

goedheid die ontstaat in een waarachtige relatie met een ander. Het ontdekken van het gelaat van de ander in een concrete ontmoeting, zonder gevangen te worden in systemen en dogma's waarbij we ons belang overstijgen. Ja, dat vraagt om oefenen, oefenen, oefenen, oefenen.'

Jouw generatie staat heel anders in het leven en in de kerk.

'Ja. Dat is soms lastig, maar het heeft ook iets moois. We kunnen elkaar uitdagen om met elkaar te zoeken naar wat goed leven is. Dan heb je het over waar-

den als: liefde, compassie, nabijheid, erkenning, respect, vertrouwen. Die waarden delen we met elkaar, maar de manier waarop we ze invullen is voor de verschillende generaties anders. Generaties boven mij moesten zich losmaken van kerkvormen die beknellend waren, generaties na mij weten niet meer wat een kerk is. Iedere generatie heeft zijn uitdagingen en toch zullen we moeten zoeken naar hoe we samenleven en meeleven met elkaar. We hebben elkaar zo nodig. De kerk kan daar, als zij wil luisteren naar de noden van deze tijd, een belangrijke rol in spelen.'

Hoe maak je de jonge generatie duidelijk wat je aan een kerk kunt hebben?

'Ik denk niet dat ik daarover moet gaan preken. Ze moeten het beleven en het is ook wel *practice what you preach*. De pioniersplek Gist is een heel mooi voorbeeld waar lichaam en geest samenkomen. Ook wil ik jong en oud meer betrekken in bijvoorbeeld de veertigdagentijd waar ik nu al mee bezig ben. Het gaat om de ervaring, die doorleven en delen. Het vraagt om oefenen. Soms is het ook heel basaal: je bed uitkomen en gewoon gaan en erbij blijven als je je niet meteen aangesproken voelt.

Moeite doen om je te verhouden tot elkaar. Via social media zijn we heel erg op prestaties gericht. Oefenen om in relatie tot de ander jezelf te worden, verkoopt niet.

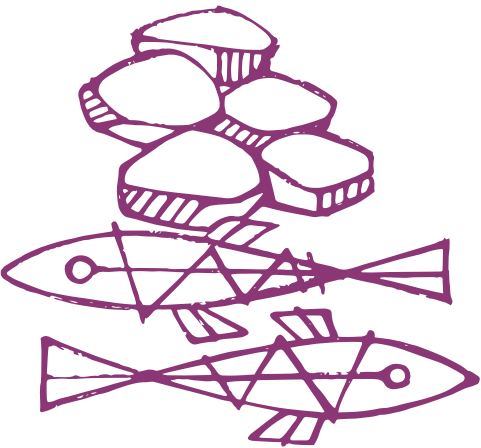
De kern van een geloofsgemeenschap is, vind ik, om elkaar tevoorschijn te halen. Met elkaar huilen, elkaar dragen, het met elkaar uithouden. Dat is soms best complex en het vergt tijd. De voedingsbodem van wie we zijn, vraagt om constante bewatering en goede voeding. Die voeding is geen fastfood. Als dat geen mooie boodschap is voor jong en oud...'

Vijf broden en twee vissen

Beleidskader Protestantse Kerk Amsterdam 2023-2027

Mirjam Nieboer

Met input en feedback van heel veel mensen die bij de Protestantse Kerk Amsterdam betrokken zijn, is nagedacht over de komende jaren. Wat zijn onze gezamenlijke vragen en uitdagingen als kerk in deze stad?

Zes thema's vragen in het bijzonder aandacht om kerk te zijn nu en in de toekomst. Gericht op ons kerk-zijn in de stad zijn dat: bezieling, zichtbaar en inclusief. Licht, ondernemend en duurzaam zijn de thema's die hierbij ondersteunen. Gods liefde gestalte geven in Amsterdam is onze missie. Hoe we dat hopen te doen de komende jaren, vatten we hier samen.

Bezieling

Veel Amsterdammers zijn bezig met 'zielsgeluk': waarom ben ik er, wat is mijn opdracht in het leven, wat mag ik hopen? Als kerk hebben we de stad iets te bieden als het om levensvragen gaat. We geloven in de ontmoeting met elkaar en met God. Niet alleen op onze kerkplekken. Ook in het publieke domein willen we laten zien dat God, Jezus en het christelijk geloof relevant zijn voor actuele vragen en thema's.

We zetten in op:

- Het geloofsgesprek: dit gaan we op al onze kerkplekken stimuleren. Wat is onze roeping en hoe geven we daar woorden aan?
- Het ontwikkelen van vormen van geloven die ook aansluiten bij kleine groepen die samen bidden, vieren, dienen, leren en missionair en diaconaal present zijn.
- Het publieke domein: met hulp van onze predikanten, pioniers en pastores willen we nog beter laten zien hoe relevant het christelijk geloof en de rol van kerken en geloofsgemeenschappen zijn in onze maatschappij.

Zichtbaar

We willen graag zichtbaar zijn voor Amsterdammers op zoek naar zingeving. Er is op dat gebied veel concurrentie, maar we willen ons daardoor, ook al zijn we verhoudingsgewijs klein, niet laten ontmoedigen. Want we zien ook dat we als kerk heel welkom zijn als we onszelf zijn, ons verbinden met anderen en daarbij heel concreet aangeven wie we zijn en wat we doen.

We zetten in op:

- Visieontwikkeling: hoe moeten kerkplekken er over vijf jaar uitzien? Hoe kunnen we present zijn in wijken en stadsvernieuwingsgebieden waar we nu nog niet aanwezig zijn? Doel is om de komende jaren minstens tien nieuwe kerkplekken te ontwikkelen, in welke vorm dan ook. De verbinding met andere kerken is daarbij van belang.
- Onze gebouwen en hoe we die nog beter kunnen inzetten als plekken waar iedereen welkom is, in de buurt en in de stad.
- Onze communicatie: we willen nog zichtbaarder aanwezig zijn, online én offline, voor de vele

Vijf broden en twee vissen is de titel van het beleidskader van de Protestantse Kerk Amsterdam.

- zinzokers buiten de kerk.
- Onszelf: ook intern willen we actief uitdragen dat we geloven in waar we voor staan.

Inclusief en voor alle generaties

Als er in Amsterdam iets in het oog springt, is het wel de diversiteit van al die Amsterdammers. Als kerk weerspiegelen we die diversiteit beperkt. We geloven dat de kerk er is voor alle generaties en dat die generaties elkaar iets te bieden hebben. Ook willen we nog meer oog krijgen voor diversiteit.

We zetten in op:

- Een kerk die er is voor alle generaties, want we geloven dat de generaties elkaar veel te bieden hebben. Aandacht voor gezinnen is belangrijk.
- Praktische support, onder andere door het student-traineeprogramma, van kerkplekken voor het thema kinderen, tieners, jongeren en studenten.
- Bewustwording van onze blinde vlekken ten aanzien van diversiteit. Door open te staan om ons slavernijverleden te laten onderzoeken en te ontdekken hoe we inclusiever worden.
- Onze relatie met migrantenkerken intensiveren.
- De thematiek van de LHBTQI+-community: op de kerkplekken en met de inzet van een missionair predikant.

Licht

De stedelijke bestuursvorm en de manier waarop het besturen op de kerkplekken is geregeld, passen niet meer goed bij deze tijd en de uitdagingen waar we voor staan. Steeds minder mensen willen zich voor langere tijd aan een bestuurstaak verbinden. We willen besturen lichter en leuker maken.

We zetten in op:

- Het vereenvoudigen van de bestuursstructuur. Wat is nodig om het beleid uit te voeren en wat zijn de verantwoordelijkheden en taken van de raden/teams per kerkplek?
- Het slimmer inrichten van de bestuursstructuur, door binnen de stedelijke besturen meer te delegeren en te mandateren, bestuurders van buiten te betrekken en frisse inzichten op te halen.

doelstellingen van ons kerk-zijn leidend is. Samenwerking met de Diaconie en met externe deskundigen (investeerders, vastgoed) is daarbij van groot belang.

- De verkenning, samen met de Diaconie, hoe we het vastgoed nog meer missionair kunnen inzetten. Het starten van een of twee nieuwe leefgemeenschap(pen) wordt verkend.

Duurzaam

We dragen verantwoordelijkheid voor de toekomst van de aarde en alles wat leeft. We willen dat handen en voeten geven op onze kerkplekken. We zien het als onze opdracht om nu duurzame keuzes te maken met het oog op een heilzame toekomst.

We zetten in op:

- Duurzaamheidsdenken stimuleren en verankeren.
- Het treffen van duurzaamheidsmaatregelen op de kerkplekken stimuleren en ondersteunen.
- Duurzame keuzes maken bij de inkoop van producten en diensten.
- Alle (kerk)gebouwen vrij van gasverbruik en CO2-neutraal maken.
- Een 10-jarig duurzaamheidsprogramma met het streven naar het label 'Groene Kerk' voor iedere kerkplek.

Samenwerken in een mozaïek

Dit zijn grote verwachtingen, terwijl kerk-zijn anno nu lang niet altijd eenvoudig is in deze stad. We hebben elkaar dus hard nodig. Een mozaïek van kerkplekken: elk onderdeel is uniek en samen maken we iets zichtbaar van Gods liefde. We zoeken daarnaast als kerk nog meer de samenwerking met partners in de stad. We leven in een tijd van allianties en netwerken. De vraag is niet hoe groot of hoe klein we zijn. De vraag is of we geloven dat de kerk nodig is. Wij geloven van wel. Misschien nu meer dan ooit.

- Een lichtvoetige manier van overleg die vreugde biedt en inhoudelijk motiveert.
- Toerusting en vorming voor het ontwikkelen en stimuleren van leiderschap in de kerk.

Ondernemend

Het aantal betalende kerkleden loopt terug en daarmee de opbrengsten van donaties en collecten. Maar het is ook hard nodig te investeren om toekomstgericht kerk te zijn. Dat vraagt om ondernemerschap.

We zetten in op:

- Het ontwikkelen van nieuwe vormen van betrokkenheid, naast het bestaande lidmaatschap.
- Het stimuleren van ondernemerschap op de kerkplekken. Een betere kostenbeheersing en ondernemerschap voor onze gebouwen. Praktisch door te zorgen voor een gezamenlijke inkoop van energie, goederen en diensten.
- Creatiever kijken naar de mogelijkheden van onze kerkgebouwen, waarbij de inhoudelijke

Hoopvol en met vertrouwen

De titel van het beleidskader is *Vijf broden en twee vissen*. In de Bijbel staat dit verhaal van de wonderbaarlijke spijziging. Als Andreas, een leerling van Jezus, een enorme groep hongerige mensen voor zich ziet en naar de karige voorraad kijkt, is zijn conclusie: 'Dit gaat niet lukken.' Jezus dankt voor het kleine beetje brood en vis dat er wel is, deelt het en dan... blijkt er meer dan voldoende te zijn voor iedereen. Het is een van de vele Bijbelse verhalen waarin een reële schaarste verandert in een wonderlijke overvloed. Gelovend vanuit die verhalen gaan we als Protestantse Kerk Amsterdam de toekomst hoopvol en met vertrouwen de komende vijf jaar in.

protestantsamsterdam.nl/beleidskader

Waarmaken van je ideaal

Doodeman en Van den Akker over Hoe Dan Wel

Els van Swol

Het bekendste gezicht achter de actie We Gaan Ze Halen was misschien Rikko Voorberg. Maar zonder mensen als Suzan Doodeman en Johannes van den Akker was deze actie om vluchtelingen van Lesbos naar Nederland te brengen niet van de grond gekomen.

Van hun hand verscheen onlangs het boek *Hoe Dan Wel*. Dit is ook de naam van dit tweemanschap dat mensen en organisaties ondersteunt in het realiseren van hun idealen. Ik las het boek en legde de auteurs nog een vraag voor. De twee zakenpartners Suzan en Johannes zijn dertigers uit Amsterdam. Zij studeerden allebei theologie en religiewetenschap aan de Vrije Universiteit. Iemand noemde hen eens 'pragmatische idealisten'. Dat klopt, vinden ze: idealistisch, vol hoop en ideeën over hoe het beter kan en pragmatisch in de uitwerking ervan.

Maak lawaai!

In het boek valt te lezen over hun keuzes: wat pakken ze binnen hun organisatie Hoe Dan Wel op en wat niet? Wat is geslaagd en wat niet? In drie hoofdstukken gaat het over We Gaan Ze Halen, maar het gaat ook over het Kleiklooster en Brouwerij Kleiburg in Zuidoost. Het klooster dat abt Johannes en zijn vrouw Joanne begonnen.

Suzan Doodeman (l) en Johannes van den Akker, de schrijvers van *Hoe Dan Wel*.

Het biedt koopwoningen, inclusief een spirituele plek, drie gastenkamers voor dakloze gezinnen en in de kloosterbrouwerij een werkplek voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Het is niet de bedoeling dat Hoe Dan Wel groeit, want Suzan en Johannes zijn nog steeds met z'n tweeën. Ze schrijven: Groei is niet altijd het goede antwoord. Er ontstaat door iets met anderen te doen wel iets groots, maar dan op een andere manier.

Begin gewoon

De bedoeling van het boek is lezers tot actie aan te zetten en daarbij behulpzaam te zijn. Een kwart van het boek wordt ingenomen door zeven maal zeven tips van Johannes: 1. Begin gewoon 2. Zet de volgende stap 3. Maak lawaai 4. Regel iets 5. Blijf bij de kern 6. Zorg voor jezelf 7. Doe het maar gewoon. Tips die teruggrijpen op de voorafgaande hoofdstukken. Eigenlijk komt het erop neer dat je bij alles wat je zou willen

ondernemen, zonder vastgetimmerd plan gewoon begint. Wees bescheiden, maar bluf. Laat het eind waar je uit wilt komen vooralsnog open. Als je vertelt over je project, je droom, ideaal en ook over de struggles, komen mensen graag in beweging. Doe wat je hand je te doen geeft. Er wordt ook een podcast gemaakt, waarvan de laatste afleveringen gaan over het boek. Deze podcast heet *Hoe Dan Wel* en is te vinden in podcasttaps of op hoedanwel.nl/boek.

De Idealenschool

Wat houdt jullie op dit moment het meest bezig en hoe zou je dat willen aanpakken? Suzan: 'Door dit boek komen we in aanraking met meer mensen die van betekenis willen zijn, maar niet direct weten hoe. We broeden op een manier om hen in beweging te zetten en elkaar daarin te steunen. De werktitel is De Idealenschool. We hopen in februari 2023 van start te gaan.' Johannes: 'Ondertussen gaat ons "gewone" werk ook door. We werken met organisaties en bedrijven die stappen willen zetten richting hun ideaal en helpen individuele idealisten. Zo werken we nu samen met de Protestantse Diaconie Amsterdam om een ongedocumenteerde jongen te helpen bij het verwezenlijken van zijn droom, het opstarten van zijn bedrijf. Zijn asielaanvraag is afgewezen, maar eigenaren van innovatieve startups worden met open armen verwelkomd in Nederland. Als het bedrijf succesvol is, kan hij in aanmerking komen voor een verblijfsvergunning. Het zou toch geweldig zijn als dat lukt.'

hoedanwel.nl

GLUREN BIJ DE BUREN

Nieuwe
rubriek

Basiliek van de Heilige Nicolaas

Genade van God als voortdurende regen over je heen

Aline van de Watering

Aline van de Watering neemt een kijkje bij kerken en gebedshuizen in Mokum die niet bij de Protestantse Kerk Amsterdam horen. Haar eerste bezoek is aan de Basiliek van de Heilige Nicolaas waar diaken Rob Polet haar hartelijk ontvangt.

Prominent kleurt de Basiliek van de Heilige Nicolaas het Amsterdamse straatbeeld, pal tegenover het Centraal Station. In deze rooms-katholieke kerk mag Rob Polet (48) als permanent diaken doppen en huwelijken inzegenen, maar geen biecht afnemen of de eucharistie vieren.

Wat is de ontstaansgeschiedenis van de Basiliek van de Heilige Nicolaas?

'De Sint Nicolaas-parochie bestaat al sinds de stichting van de stad. De Oude Kerk was de eerste Sint Nicolaaskerk in Amsterdam. Na de reformatie, met de alteratie in 1578 is die kerk overgegaan naar de protestanten. Onder meer de

De basiliek van de Heilige Nicolaas tegenover het Centraal Station in Amsterdam.

rooms-katholieken mochten hun geloof belijden in schuilkerken, die van de Sint Nicolaas is bewaard gebleven en kennen we nu als het museum Ons' Lieve Heer op Solder. Na de nieuwe grondwet van 1848 was er een volledige gelijkstelling van godsdienst en werden er heel veel rooms-katholieke kerken gebouwd. Het protestantse gemeentebestuur zag de ontwikkeling toch wel als een bedreiging. Op de plek waar nu de kerk staat, stonden panden. Het verhaal gaat dat die langzaam gekocht werden door rooms-katholieken. Een soort geheime operatie om de grond te bemachtigen en er een grote kerk te bouwen. Begin jaren '80 van de vorige eeuw ging het heel slecht met de kerkgang. Er waren plannen om de kerk te slopen. Het bisdom, de grotere organisatie waar we bij horen, vond de 19e eeuwse kerken niet meer geschikt. De kerk zou zich beter in bescheiden gebouwtjes - als een soort gist in wijken - moeten ophouden. Dankzij een groep vrijwilligers die de hakken in het zand zette, is de kerk niet gesloopt.'

In welk opzicht is deze kerk anders dan andere kerken?

'In de Sint Nicolaas is een bijzondere vorm van liturgie: de Abdij-liturgie. Dat

Diaken Rob Polet

wil zeggen dat er meditatief en reciterend psalmen worden gezongen, zoals dat ook in kloosters gebeurt, maar dan in het Nederlands. Dat geeft een enorme rust, stilte en eenheid. In een katholieke mis staat het performatieve voorop: er moet iets gebeuren, God moet verschijnen. Een priester is een bemiddelaar en treedt als persoon terug. Het gaat er om dat er in het geheel, in de rituelen, in de muziek, in het gebouw, iets van communicatie tussen God en de mensen mag plaatsvinden. In de eucharistie, in de schriftlezing en ook in het

ontvangen van de communie, van het brood is Christus echt in ons midden en verbindt zich met ons. De Sint Nicolaas is een keuze-kerk van mensen die bewust hun eigen geloofsweg zijn gegaan. Het is een groeiende kerkgemeenschap, met op zondag zo'n 300 mensen in de kerk. Er is klassieke vroomeid, zoals het bidden met de rozenkrans en er zijn mensen met een boeddhistische achtergrond die ook zenmeditatie geven.'

Wat is je beeld van of hoe ervaar je God?

'Ik ervaar God als een constante aanwezigheid, een dragende kracht, een geheimenis. Dat is de basis van mijn geloof. Christus maakt het concreet, tot hem kun je je gemakkelijker persoonlijk verhouden. De Heilige Geest is echt iets van de werking van God in het dagelijkse leven, vooral als het gaat om het maken van keuzes. De aanwezigheid van God heeft te maken met iets dat je genade noemt, als een voortdurende regen over je heen. Genade maakt duidelijk wat goed is voor jou en anderen. Ik heb wel eens ervaren dat ik tegen mijn zin de deur uit ging op huisbezoek en me eenmaal op de fiets zo fijn en bevrijd voelde. Toen dacht ik: "Dit is de goeie keuze."

KERK IN MOKUM Agenda

AGENDA VOOR KERK EN SAMENLEVING | PROTESTANTSE KERK AMSTERDAM | JANUARI 2023

Het 'Brandend Braambos' is een in koper gegoten verbeelding van het Bijbelse verhaal van Mozes, die een doornstruik zag branden in de woestijn.

Dat nieuwe begin elke dag weer

De klok van de Westerkerk slaat kwart voor negen. Ik open de grote deur van de kerk. Het schemert boven de Prinsengracht. Ik zet een bord op de stoep. Morgengebed - *Morning Prayer* staat erop, met op de achtergrond een afbeelding van een brandende kaars. Fietzers flitsen langs me heen, toeristen haasten zich voor het vroege *timeslot* in het Anne Frank Huis. Ik wacht af. Dan komen ze aanlopen en -fietsen: de vaste bezoekers van de morgengebeden. En er is die onbekende, die naar het bord kijkt en aarzelt. Na wat uitleg lopen we samen naar binnen en gaan zitten op de stoelen, die rond het Brandend Braambos achter in de kerk staan. Daar, rond dat kunstwerk van koperen bladeren, zijn we om te beginnen stil.

Zo begint sinds enige tijd de (werk)dag in de Westerkerk. Met wie die ochtend aan is gekomen, delen we de stilte. We lezen in wisselspraak een psalm en een gebed en zingen een lied. Wie wil, brandt een kaars in het Braambos. De gedragen rust geeft een ieder de bagage die zij of hij nodig heeft voor de dag, die komen gaat. De laatste woorden zijn een zegenbede die ons naar buiten zendt: 'Dat we met een open hart iedereen tegemoet mogen treden. In de naam van de Ene, die als een schaduw aan onze rechterhand zal zijn.' Het morgengebed zet ons over de drempel heen een nieuwe dag in.

Voor de overgang, dat nieuwe begin elke dag weer, is het Braambos een mooi beeld en het morgengebed een passend ritueel. Toen er vijftien jaar geleden gezocht werd naar een vorm, een plek om kaarsen te branden in de Westerkerk, koos men voor deze gestileerde braamstruik. Het 'Brandend Braambos' is een in koper gegoten verbeelding van het Bijbelse verhaal van Mozes die een doornstruik zag branden in de woestijn. Hij hoorde daar de stem van God, die hem riep en zich bekend maakte als de God die mensen nabij wil zijn.

Hoe zeer bezoekers van de Westerkerk op deze plek Gods nabijheid ook daadwerkelijk ervaren, blijkt uit de vele hartenkreten en gebeden die zij schrijven in het boek dat naast het Braambos ligt. Zij branden hun kaarsen in diepe dankbaarheid. Zij blijken hun lichten aan te steken in herinnering aan wie ze hebben moeten loslaten, aan de dood of aan het leven. De tijd in deze kerk is voor hen een moment om achteruit te kijken, naar wat hen is overkomen en vooruit, de toekomst in.

Ook wij staan dezer dagen aan de drempel naar een nieuw jaar. Waar we ook zijn, waar we onze ochtenden ook doorbrengen: dat we momenten mogen hebben waarin we stilgezet worden, aangeraakt worden door de Eeuwige die ons nabij is en dat we ruimte mogen maken om dat goede woord tot ons door te laten dringen dat ons toegezegd wordt, geschreven of gesproken. Voor je het weet, word je erdoor gedragen: een nieuwe dag, week, maand, een nieuw jaar, een gezegend 2023 in.

Cristina Pumplun, missionair vicaris Westerkerk

Week van gebed: Doe goed, zoek recht

Doe mee aan de Week van gebed voor eenheid van 15 tot en met 22 januari

De Week van gebed voor eenheid van christenen 2023 moedigt kerken aan om goed te doen en recht te zoeken. Bijzondere aandacht is er voor de verdeeldheid die veroorzaakt wordt door het onrecht van ongelijkheid en racisme. Tijdens de Week van gebed voor eenheid bidden wereldwijd miljoenen christenen mee. Door samen te bidden, ervaren we dat we verbonden zijn, met God en met elkaar. Tegelijk tonen we verantwoordelijkheid voor anderen door de problemen van de samenleving in de voorbeden een plek te geven.

Het materiaal voor de Week van gebed voor eenheid 2023 werd voorbereid door kerken uit de Amerikaanse staat Minnesota. Zij kozen het thema 'Doe goed, zoek recht', naar aanleiding van een Bijbeltekst uit Jesaja 1 vers 17. De gruwelijke dood van George Floyd in deze staat in 2020, als gevolg van het handelen van een politieagent, bracht wereldwijd een be-

weging op gang waarin (de gevolgen van) racisme en ethnocentrisme worden besproken. Ook in de kerk. In het materiaal van dit jaar wordt gekeken naar de rol van de kerk en gebeden om eenheid. De jaarlijkse Week van gebed voor eenheid wordt georganiseerd door MissieNederland, de Raad van Kerken en Samen Kerk in Nederland (SKIN). Meer informatie kunt u vinden op: weekvangebed.nl.

Op verschillende plekken in Amsterdam wordt de Week van gebed voor eenheid gevierd:

- **Zondag 15 januari, De Binnenwaai, Ed Pelsterpark 2, 11.00 uur**
- **Zondag 15 januari, Noorderkerk, Noordermarkt, 18.30 uur**
- **Zondag 22 januari, Oudekerksgemeente, Oudekerksplein, 18.30 uur**
- **Zondag 22 januari, Pauluskerk, Pieter Calandlaan 194-196, 10.00 uur, oecumenische dienst**

COLUMN

Bonding of bridging?

Roel van Marle vormt samen met Hendrik-Jan Overmeer het duo-voorzitterschap van de Protestantse Kerk Amsterdam.

Reageren? Mail naar redactie@protestantsamsterdam.nl

Hoe raakt tweedeling Amsterdam en wat kunnen we als Protestantse Kerk en Diaconie Amsterdam daaraan doen? Dat was de pittige vraag die centraal stond tijdens een symposium over het knappe onderzoek naar de kerk als tussenruimte door pionier Jurjen de Bruijne. Jurjen deed in opdracht van de Protestantse Kerk Amsterdam onderzoek naar de tweedeling in onze stad en specifiek de nieuwe wijk de Houthavens. Zie ook detussenruimte.amsterdam.

Tijdens het symposium kwam ook de wereldberoemde socioloog Robert Putnam aan bod. Hij onderscheidt *bonding* en *bridging social capital*. *Bonding* gaat over de relaties in een

sociale groep of gemeenschap, terwijl *bridging* gaat over relaties tussen verschillende groepen. Volgens hem heb je voor *bridging* (dus het overbruggen van tweedeling) ook *bonding* (een veilige plek van thuis) nodig.

Het onderzoek hielp me enorm. Ik heb sterk de overtuiging dat we als kerk vooral de *bridging* rol moeten nemen door groepen te verbinden, terwijl ik persoonlijk ook hecht aan een veilige en betrokken gemeenschap om samen te geloven. Gelukkig helpt Putnam me: een beetje *bonding* in onze vierplekken en gemeenschappen mag best en is juist cruciaal om goed de overbruggende rol te kunnen pakken.

In het nieuwe beleidskader 2023-2027 zetten we als Protestantse Kerk Amsterdam enerzijds in op de *bridging* rol: samen als kerk en diaconie blijven we aandacht genereren voor de gevolgen van economische en sociale ongelijkheid en zoeken we naar manieren om uiteenlopende groepen en mensen te kunnen verbinden. Maar net zo belangrijk is de *bonding* rol: de kerk als veilige vierplek gericht op gebed, levend vanuit het evangelie en met mededogen en compassie voor de ander.

Ik wens iedereen een *bonding* en *bridging* 2023 toe!

KERKPLEKKEN ACTUEEL

De rubriek **Kerkplekken Actueel** bevat nieuws van alle kerkplekken: de wijkerken en de pioniersplekken van de Protestantse Kerk Amsterdam. De stukjes kunnen een korte overdenking zijn of een aankondiging van een bijzondere gebeurtenis of activiteit. Leer ze kennen, deze pareltjes van de stad.

Westerkerk Centrum

Herman Koetsveld predikant Westerkerk
westerkerk.nl

‘Bid zonder ophouden’ beveelt apostel Paulus aan, als nieuwjaarswens mischien? Ik moet er niet aan denken, eerlijk gezegd. Als mijn bakker dit serieus neemt, dan kan ik mijn boterhammetje wel vergeten. Ik begrijp het nu zo: het is een doorgaande innerlijke afstemming op wat de Geest mogelijk in petto heeft. Maar ook dat is niet zo simpel met al die drukte. Dat afstemmen: een beetje hulp a.u.b. Het getijdengebed is zo’n hulpmiddel. Bestaat al sinds mensenheugenis. 7 keer, 5 keer of, zoals in de Westerkerk, één keer per dag. We beginnen er elke werkdag mee om 9.00 uur. En daar houden we niet mee op. Dankjewel Paulus.

Noorderkerk Centrum

Dick Wolters pionier-predikant Noorderkerk
noorderkerk.nl

‘Vanaf de eerste keer voelde het als een warme deken. Hier kom ik thuis!’ ‘Tijdens deze cursus heb ik ontdekt dat geloven een way of life is, die prima samengaat met de moderne wetenschap.’ ‘Voor mij was deze cursus een ontdekkingsstocht naar wat het geloof van mijn jeugd nu nog voor relevantie heeft.’ ‘Ik was altijd al spiritueel, maar wist eigenlijk niet veel van het christendom. Ik kocht een Bijbel, maar daar kwam ik in mijn eentje niet doorheen. Deze cursus heeft me de nodige handvatten gegeven.’ Zomaar een aantal reacties op de Alpha-cursus, een introductiecursus christelijk geloof, een combinatie van maaltijd, inhoud en gesprek. Op dinsdag 7 februari starten we met een nieuwe cyclus van acht avonden en een weekend. Kijk voor meer info op onze website en in de Agenda. Van harte welkom!

Keizersgrachtkerk Centrum

Annelies Jans predikant Keizersgrachtkerk
keizersgrachtkerk.nl

In januari hebben we in de Keizersgrachtkerk drie diensten in de serie ‘Verborgen verhalen’. De voorbereiders zijn al maanden op weg met elkaar en hebben hun verhalen gedeeld: persoonlijke verhalen, familie verhalen. Over kolonialisme, zending, racisme, vluchten. Daar komen drie diensten uit. Het verhaal van Jozef reist met ons mee: de eerste tot slaaf gemaakte van wie het verhaal is opgetekend. Het zal in de diensten gaan over verhalen en gevoelens in het verborgene: pijn, boosheid, onmacht, ontheemding. Het zal gaan over écht luisteren en je durven laten raken. Verhalen en gevoelens die om ruimte vragen en eindelijk aan het Licht mogen komen. En pas daarna: toenadering en excuses. En in Gods Naam: verbroedering (m/v/x). Welkom, zondag 15, 22 en 29 januari!

Oudekerkgemeente Centrum

Peter Lowie diaken Oudekerkgemeente
oudekerk.amsterdam

We hebben elkaar al heel veel goeds gewenst voor 2023. Toch blijft er nog altijd veel te wensen over. Dat zal zo blijven en wij moeten blijven werken aan een toekomst met een voelbaar anker. In de Oude Kerk zal dit jaar het vernieuwingsproces in gang worden gezet. Onder het motto ‘nieuwe wegen uit een oude bron’ gaan we proberen nieuw elan te brengen in de ruimte die is ontstaan nadat de kerk naar de marge is verschoven. Het gemis aan spiritualiteit in zingeving is voelbaar. Zou de kerk hier een taak hebben?

Pioniersplek we•Worship

René Visser initiatiefnemer we•Worship
weworship.nl

Comfortzone: voor sommigen de bubbel waar je snel uit moet stappen, voor anderen een heerlijke plek om te verblijven. Bij we•Worship horen we bij team uitstappen. Op de worshipavonden maken we altijd ruimte om een volgend stapje te zetten, bijvoorbeeld door gebed te ontvangen of door mee te zingen met de band. Juist op die spannende momenten ervaren mensen dat ze gezien en geliefd worden door God en dat is op een verrassende manier heel comfortabel! In januari trainen we mensen om weer een stapje te zetten in muziek, gebed en zelfs in dans. Zie onze website. En jij, welke stap zet jij dit jaar?

Pioniersplek Taizé in Amsterdam

Stacey Krom jongerenwerker Taizé in Amsterdam
taizeinamsterdam.nl

‘Kom mee naar de wijkzaal, we krijgen vanavond hoog bezoek!’ De Taizé-viering is afgelopen en we nodigen bezoekers uit hun schoen te zetten. De (jong-)volwassenen bewegen zich vol verwachting naar de plek waar

we straks Sinterklaas mogen ontvangen. In ons midden ook jonge expats uit Duitsland, Oostenrijk en Frankrijk. Ik zie dat het Franse meisje zich klaarmaakt te vertrekken en ik knoop een gesprekje aan. Ik heb namelijk nog een aantal Franstalige boekjes van Frère Roger, de oprichter van Taizé, om weg te geven. Sint en Piet komen binnen en we zingen uit volle borst. Mijn blik valt weer op het Franse meisje met de brede glimlach. ‘I am so happy I stayed for this,’ vertelt ze mij later in de gang wanneer we onze schoenen weer aantrekken. Het groepje expats verzamelt zich om ons heen en deelt enthousiast hun cultureel-antropologische bevindingen van het Sinterklaasfeest. Samen waren we, door verschillende leeftijden en achtergronden heen, weer even kind geweest.

Wijkgemeente Noord

Wieger Stoel voorzitter kerkenraad Amsterdam-Noord
protestantsekerkamsterdamnoord.nl

‘Wij geloven in de kracht van evangelie. Als bron van inspiratie én confrontatie, waar we onze eigen levens telkens weer kunnen laten spiegelen.’ Een citaat uit het in december vastgestelde visiestuk voor de Protestantse Kerk in Amsterdam-Noord. In amper een jaar hebben heel wat Noorderlingen een bijzondere bijdrage geleverd aan dit plan. Als nieuwe Noorderling was ik op een avond aanwezig over hoe ‘de kerk’ verder de toekomst ingaat. Het was zeker inspirerend; een diversiteit aan godsbeelden, achtergronden en verlangens. Ook was de eerlijkheid naar elkaar soms confronterend. Nu komt het voorlopig niet van een brug over ‘t IJ, maar boven dit IJ weten ze wel hoe een brug moet worden geslagen. De blik vooruit, de toekomst is ons geschonken en we gaan samen met vele partners uit de stad op ontdekking.

Jeruzalemkerk West

Richard Saly predikant Jeruzalemkerk
jeruzalem-kerk.nl

Opeens zat ik aan het sterfbed van iemand die ik helemaal niet kende. Ze was niet meer bij kennis. Met een kleine kring familie zaten we rond haar bed. Herinneringen werden opgehaald. Dat het soms moeilijk was geweest, maar vooral goed. Er werd gelachen. Er rolde ergens een traan. En o ja, ‘we zijn niet zo van de kerk.’ En toch: ‘Wil je bidden?’ Tijdens het gebed werd het nog stiller dan het al was. In de kamer hing een atmosfeer van liefde en zorg voor deze vrouw. Na mijn ‘amen’ zei de zoon: ‘Ik denk dat ze gestorven is.’ Voor het gebed lazen we Johannes 14: ‘Wanneer ik plaats voor jullie gereedgemaakt heb, kom ik terug. Dan zal ik jullie met me meenemen en dan zullen jullie zijn waar ik ben.’

Missionaire wijkgemeente Hebron West

Kim van Willegen kinderwerker
hebron.amsterdam

Alweer twee jaar is er op woensdagmiddag kinderclub bij Hebron. Om 14.30 uur komen de kinderen vanuit school enthousiast de zaal binnenrennen. ‘Juf Kim, kijk eens wat ik op school heb gemaakt!’ Maar ook: ‘School was echt heel stom, ik heb geen zin.’ Maar na een bekertje limonade en een stuk fruit gaan ze allemaal enthousiast aan de slag met het knutselwerkje, spel of kook-/bakopdracht van die week. Het is mooi om te zien dat de kinderen groeien; in sociale vaardigheden, maar ook eenvoudige dingen zoals knippen of binnen de lijntjes kleuren. En steeds beter worden in samenwerken en opruimen. Dat is wat we graag willen; een gezellige, open plek voor de kinderen uit de buurt.

Osdorp-Sloten Nieuw-West

Martijn van Leerdam predikant Osdorp-Sloten
osdorpsloten.nl

Soms kan ik mij alleen maar verwonderen. Over de gezichten en de gebouwen, de bomen en de lucht. De wereld is niet alleen een plek om te treuren en eenzaam te zijn, maar ook om je te verwonderen en te zingen. Daarom bestaat de kerk. Op zondag 5 februari hebben we in De Opgang om 10.00 uur een zangdienst gepland. Met klassieke en moderne kerkliederen, muziek van hoop en verwondering. Om het feest compleet te maken, wordt er ook nog eens een wandkleed gepresenteerd. Diezelfde dag is er om 16.00 uur een cantatedienst in de Sloterkerk, met hemelse muziek van Telemann, de leermeester van Bach. Zoveel muziek en creativiteit, hoe wonderlijk is dat.

Regenbooggemeente Nieuw-West

Nellie van Voornveld buurtdominee De Ark
regenbooggemeente.nl

Truus schenkt de koffie, Sanne speelt een spelletje, Karin maakt praatjes, Nash heet welkom, Willem leest de krant, Bushra bakt de taart, Jan snijdt de groenten, Maarten dekt de tafels en Chitra roert de soep. Na blue monday kregen we eerst nog een donkere dinsdag, maar daarna brak de woensdag aan: Open Huiskamer in De Ark. En zo zal elke woensdag in dit nieuwe jaar een warme en wonderlijke zijn, met inloop van Buurthulp, de Sociale Kruidenier, koffie- en eettafels, ruimte om een spel te spelen of een boek te lezen, om te doen wat je hand vindt om te doen en vooral: een plek om te zijn. In de kapel intussen steekt Rozina de kaars aan, licht van Christus. En we zagen dat het goed was.

Kerkdiensten Amsterdam - januari/februari 2023

WIJK	KERK	TIJD	ZONDAG 15 JANUARI	ZONDAG 22 JANUARI	ZONDAG 29 JANUARI	ZONDAG 5 FEBRUARI	ZONDAG 12 FEBRUARI
Centrum	Keizersgrachtkerk	10.30	Ds. Annelies Jans	Ds. Juut Meijer	Ds. Annelies Jans	Liesbeth Woertman	Ds. Annelies Jans
	Noorderkerk	10.00 18.30	Ds. Johan Visser Ds. Johan Visser	Ds. Willem Jan de Hek Ds. Johan Visser	Ds. Johan Visser Ds. Dick Wolters	Ds. Johan Visser Ds. Johan Visser	Ds. Dick Wolters Ds. René van Loon
	Oude Kerk	11.00 18.30	Ds. Gerhard Scholte Abdijvesper	Ds. Rienk Lanooy Avondgebed i.s.m. Raad van Kerken	Ds. Netty de Jong-Dorland Abdijvesper	Ds. Hanna van Dorssen Choral Evensong	Ds. Marcel Barnard Abdijvesper
	Oude Lutherse Kerk	10.30	Ds. Andreas Wöhle	Ds. Harry Donga	Ds. André v.d. Stoel	Ds. Andreas Wöhle	Ds. Andreas v.d. Stoel
	Westerkerk	10.30	Ds. Herman Koetsveld	Ds. Frans Breukelman	Ds. Herman Koetsveld Cantatedienst	Ds. Marleen Blootens	Ds. Herman Koetsveld
	Diensten met Belangstellenden	19.00	Ds. Taco Koster	Jurjen de Bruijne	Ds. Marijke Gehrels	Ds. Taco Koster	Ds. Taco Koster
	De Waalse Kerk	11.00	Ds. Liesbeth van Hilten	Ds. Henk Spoelstra	Nienke Meuleman	Ds. Karel Blei	Ds. Henk Spoelstra
	Dominicuskerk	11.00	Germain Creyghton	Janneke Stegeman	Geeske Hovingh	Arjan Broers	Rik van Zutphen
	De Rode Hoed - Ekklesia Amsterdam	11.00	Kees Kok	Predikant onbekend	Samen in de Dominicuskerk	Bart-Jan van Gaart	Mirjam Rigterink
Noord	Bethelkerk	10.00	Ds. Paula de Jong	Ds. Hans Uytenbogaardt	Ds. Wilken Veen	Ds. Trinus Hibma	Ds. Paula de Jong
	Nieuwendammerkerk	10.00	Ds. Marjan Nijman	Ds. Trinus Hibma	Drs. Anna Hoekstra	Ds. Paula de Jong	Dr. Wilken Veen
	Dorpskerk Durgerdam	10.30	Geen dienst	Geen dienst	Guus van Es	Geen dienst	Maarten Kruimer
	Ransdorp-Holysloot	10.00	Ds. Bram Bregman	Ds. Gerdien Neels	Predikant onbekend	Ds. Gerdien Neels	Ds. Marino Camarasa
	Dorpskerk Zunderdorp	10.00	Ds. Taco Koster	Hans Maat	Ds. Pieter Boomsma	Ds. Taco Koster	Ds. Taco Koster
West	Hebron	12.00	Jurjen de Bruijne	Kirsten Kalkman	Rozalinde Hoogendijk	Jurjen de Bruijne	Theodoor Meedendorp
	Jeruzalemkerk	10.00	Ds. Richard Saly	Ds. Richard Saly	Ds. Richard Saly	Ds. Margriet v.d. Kooij	Ds. Richard Saly
	Nassaukerk	10.30	Ds. Ole van Dongen	Ds. Paula de Jong	Ds. Nellie van Voornveld	Ds. Elsbeth Littooij	Ds. Cor Ofman
Nieuw- West	De Opgang	10.00	Samen in de Sloterkerk	Samen in de Pauluskerk, Ds. Martijn van Leerdam e.a.	Samen in de Sloterkerk	Ds. Martijn van Leerdam	Samen in de Sloterkerk
	Regenbooggemeente	10.00	Lunchviering Ds. Nellie van Voornveld (11.30)	Samen in de Pauluskerk, Ds. Gerben van Manen e.a.	Ds. Gerhard Scholte	Ds. Gerben van Manen	Ds. Miekie Myburgh
	Sloterkerk	10.00	Ds. Martijn van Leerdam	Samen in de Pauluskerk, Ds. Martijn van Leerdam e.a.	Drs. Hilda Akkerman-de Haan	Samen in De Opgang	Ds. Martijn van Leerdam
Zuid	Oranjekerk	10.00	Ds. Trinus Hibma	Ds. Kees Zwart	Ds. Wielie Elhorst	Ds. Rosaliene Israël	Onbekend
	Pelgrimskerk in de Goede Herderskerk	9.30	Pastor Nelly Versteeg Cantatedienst	Ds. Harmen de Vries (10.30)	Drs. Renger Prent	Ds. Roel Knijff	Onbekend
	De Thomas	10.30	Ds. Evert Jan de Wijer	Ds. Evert Jan de Wijer	Ds. Ruben van Zwieten	Ds. Evert Jan de Wijer	Ds. Evert Jan de Wijer
	Vrijburg	10.30	Ds. Johan Goud	Ds. Rachelle van Andel (10.30) Evening prayer Mhpo Tutu (17.15)	Ds. Martine Wassenaar	Ds. Yko v.d. Goot	Ds. Kim Magnee
	Willem de Zwijgerkerk	10.00	Ds. André Fox	Leerhuis Tenach&Evangelie Dr. Wilken Veen (10.30)	Alternatieve dienst	Pastor Nelly Versteeg	Morgengebed
Oost	De Binnenwaai	11.00	Uschi Janssen, Marjolein Hekman	Alternatieve viering	Ds. Gerdien Neels	Voorganger Marjolein Hekman (brunchviering)	Jurjen de Bruijne
	De Bron	10.00	Ds. Gerbrand Molenaar	Ds. René Visser	Ds. Gerbrand Molenaar	Ds. Gerbrand Molenaar	Ds. René Visser
	Elthetokerk	10.00	Ds. Martijn van Laar	Ds. Martijn van Laar	Ds. Martin Snaterse	Ds. Martijn van Laar	Alternatieve viering
	Muiderkerk	10.30	Ds. Greteke de Vries	Ds. Mirjam Sloots	Ds. Greteke de Vries	Ds. Wessel Stoker	Ds. Greteke de Vries
Zuidoost	De Nieuwe Stad	9.30	Ds. Jan v.d. Meulen	In Wi Eegi Kerki, Ds. Jan v.d. Meulen (11.00)	Ds. Leon Rasser	Samen in De Drie Stromen	Samen in De Drie Stromen
	De Drie Stromen	9.30	Samen in De Nieuwe Stad	Samen in Wi Eegi Kerki	Samen in De Nieuwe Stad	Ds. Piet Vliegenthart	Predikant onbekend

Op de websites van de kerken vindt u actuele informatie en een link, als kerkdiensten online worden uitgezonden. Op protestantsamsterdam.nl vindt u een overzicht van de diensten en de adressen van de kerken.

AGENDA januari/februari

VRIJDAG 13 JANUARI

HighTea in de Noorderkerk

De Noorderkerk zet de deuren wijd open voor de burens, dichtbij of verder weg. Tijdens een gezellige en ontspannen ontmoeting kunt u genieten van allerlei heerlijkheden. Voor wie interesse heeft, is er aansluitend een Bijbelgesprek met ds. Dick Wolters.

Vr. 13 jan. Noorderkerk, 12.30 uur, aanmelden via Joannie Kraamer: joanniekr@hotmail.com

DINSDAG 17 JANUARI

Lunchconcerten in De Thomas

Tweewekelijks is er op dinsdag een gratis lunchconcert in De Thomas. Klassieke muziek, elke keer door een ander ensemble of muzikant. 17 jan: Camille Schneegans & Carlos Marin Rayo; 31 jan: Pieter Bogaert.

Di. 17 en 31 jan. De Thomas, inloop vanaf 12.00 uur, aanvang: 12.30 uur

Luistergroepen in De Ark (Noord)

Herken je de gedachte: 'Ik zou willen dat ik daar eens over kon praten, gewoon over dingen waar ik tegenaan loop.' Dat kan! Buurtgenoten komen bij elkaar om te luisteren naar elkaars verhalen. Zonder onderbreking en zonder oordeel of advies. Tijdens een Luistergroep worden soms ook andere dingen gedaan, zoals muziek luisteren, een gedicht voorlezen of lichaamsbeweging.

Di. 17 jan. 7 en 21 feb. De Ark (Noord), Aakstr. 60, 13.30-15.30 uur. Op meerdere plekken in Noord, Oost en Zuid worden regelmatig Luistergroepen georganiseerd, kijk op luistergroepen.org of neem contact op met Jeanette de Waard via: jeanette@diaconienoord.org

ZATERDAG 21 JANUARI

we•Worship training

Een we•Worship training voor iedereen die wil groeien in het leiden van aanbidding, in ministrygebed, in audiotechniek of zelfs in dans. Gestart wordt met aanbidding en een plenair moment, vervolgens kun je kiezen uit vier workshops. Afgesloten wordt met een lunch. Of je wilt zingen in je eigen

Wilde Rozentuin van kunstenaar Simone Bosch.

De kunstvesper 'Het landschap als grondlegger van de ziel' vindt op zondag 29 januari plaats in de Nassaukerk naar aanleiding van de expositie met werk van kunstenaar Simone Bosch.

De bijzondere schilderijen geven geen weergave van de werkelijkheid. Ze bieden een stille ruimtelijkheid en geven misschien toegang tot het beleven van jouw relatie met de natuur en jouw eigen 'natuurlijke' plaats daarin.

Zo. 29 jan. Nassaukerk, 16.00 uur, expositie te bezichtigen t/m zondag 19 feb: welkom bij de kunstvesper of op dinsdag tussen 14.00 en 16.00 uur

kerk, mee wilt zingen bij we•Worship of wilt groeien in gebed, jij bent welkom! Instappen kan vanaf elk niveau.

Za. 21 jan. Kadijksplein 18, 10.00-14.00 uur, € 5,-, aanmelden via: weworship.nl

MAANDAG 23 JANUARI

Bijbelklas in de Noorderkerk

In vier avonden ingaan op de verhalen uit Exodus. Deelnemers spreken over gebrokenheid, bevrijding en een levenslange tocht naar een nieuw leven. Maar vooral over God, die in alles aanwezig is.

Ma. 23 jan. Noorderkerk, 20.00-22.00 uur, aanmelden bij Dick Wolters via: dick.wolters@noorderkerk.nl

DINSDAG 24 JANUARI

Hoe vind je rust in de drukte?

Er is zoveel te doen en alles lijkt belangrijk. Dat ene feestje kun je echt niet missen. Die opdracht moet nog af. Je wilt vrienden zien en je moet nog iets aan je CV doen. Terwijl je zo rondrent, voel je je soms uitgeput. Rusten doe je wel als alles klaar is. In deze bloeiklas (workshop) biedt pioniersplek De Kwekerij ideeën en creatieve oefeningen aan over hoe jij rust kunt pakken in de drukte. Let op: voertaal is Engels.

Di. 24 jan. Nieuwe Herengracht 18, 19.30-21.30 uur, aanmelden via: kwekerijamsterdam.nl

DONDERDAG 26 JANUARI

Millennial Life Support:

Nieuwjaarsborrel

Om het nieuwe jaar te vieren, ontmoeten *millennials* elkaar onder het genot

van een drankje. Dus ben je 20'er-30'er: voel je welkom om aan te haken, ook als je niet eerder bent geweest.

Do. 26 jan. Dwaze Zaken, Prins Hendrikkade 50, 20.00 uur

Bijbels Leerhuis

Ook nieuwkomers zijn van harte welkom op elke tweede en vierde donderdag van de maand om 14.00 uur 's middags in De Thomas. Dr. Wout van der Spek of ds. Wilken Veen geeft een kleine inleiding. Daarna met elkaar de eerste twee hoofdstukken van 2 Koninkgen bestuderen.

Do. 26 jan. en 9 feb. De Thomas, 14.00 uur

ZONDAG 29 JANUARI

Cantatedienst in de Westerkerk

Uitgevoerd wordt: *Jesu, meine Freude* van J.S. Bach. Uitvoerenden: Westkerkkor, Ensemble 't Kabinet en solisten onder leiding van JanJoost van Elburg. Voorganger: Ds. Herman Koetsveld. Organist: Evan Bogerd.

Zo. 29 jan. Westerkerk, 10.30 uur

DINSDAG 31 JANUARI

Lunchbreak met Jaïr Stranders

Waar geloof je in, wat inspireert je en waarom doe je wat je doet? Idealisten van onze stad geven antwoord. In drie lunchbreaks voert ds. Evert Jan de Wijer met zijn gasten een gesprek over de thema's geloof, hoop en liefde.

Wat betekenen deze begrippen vandaag de dag? Wat zijn onze diepste drijfveren en wat doet ons hart sneller slaan? Jaïr Stranders is te gast. Hij is o.a. zakelijk leider van Theater Na de Dam.

Di. 31 jan. De Thomas, 12.30 uur, info en kaarten via: dethomas.nl

DONDERDAG 2 FEBRUARI

Taizéviering in de Nassaukerk

Er worden Taizéliederen gezongen: korte muziekfragmenten op tekst die zich steeds herhalen. Een Bijbeltekst wordt voorgelezen en er is een lange stilte waarin je tot rust kunt komen of je verder kunt bezinnen op de Bijbeltekst.

Het programma is altijd als volgt: 17.00 uur samen opbouwen; 18.00 uur themagesprek over de tekst in de viering; 20.00 uur Taizéviering; 21.00 uur borrel.

Do. 2 feb. Nassaukerk, Taizéviering, 20.00 uur, aanmelden voor Samen eten via: pionier@taize.amsterdam

ZONDAG 5 FEBRUARI

Eigen Zinnige Viering in De Ark (Noord)

Wil jij het leven vaker vieren? Verlang je naar (vaste) momenten om tot jezelf te komen? Ben je op zoek naar diepgang, leuke mensen, community? Samen met de communityleden van de Open community Zinnig Noord is een simpele, eigentijdse vorm van vieren ontwikkeld met muziek, meditatie, een tekst, ervaringsverhaal en... taart! Elke eerst zondag van de maand.

Zo. 5 feb. De Ark (Noord), Banne Buikslootlaan 63C, 11.00 uur, aanmelden via zinnignoord.nl

Choral Evensong in de Oude Kerk

Thema: Kinderen weerloos omgebracht. De Cappella Oude Kerk onder leiding van Herman Mussche zingt werken van Giaches de Wert (*Vox in Rama*) en Henry Purcell (*In the midst of life*). Matthias Havinga bespeelt het orgel.

Zo. 5 feb. Oude Kerk, 18.30 uur, oudekerk.amsterdam

DINSDAG 7 FEBRUARI

Alpha-cursus in de Noorderkerk

Op dinsdag 7 februari gaat de Alphacursus van start. Alpha is voor iedereen, of je nu wel, niet of een beetje gelooft. Samen met anderen ga je acht weken lang het gesprek aan over het christelijk geloof. We bespreken vragen zoals: is er meer? Wie is Jezus? Hoe kun je geloven? Waarom zou je bidden? Hoe zit het eigenlijk met de kerk? Samen op zoek naar de antwoorden op deze vragen.

Di. 7, 14, 21 en 28 feb. 7, 14, 21, 24 & 25 (weekend) en 28 mrt. Noorderkerk, start om 18.30 uur met een gezamenlijke maaltijd, aanmelden via: rozeline.hoogendijk@noorderkerk.nl

VOOR ADRESSEN VAN KERKEN EN MEER AGENDA-ACTIVITEITEN ZIE PROTESTANTSAMSTERDAM.NL

Kijk voor meer informatie over de Week van Gebed op de voorkant van de Agenda.

Nieuwjaarsreceptie Protestantse Kerk Amsterdam

Allen die betrokken zijn bij de Protestantse Kerk Amsterdam zijn van harte welkom op de nieuwjaarsreceptie op vrijdag 13 januari voor een drankje en een hapje.

Vr. 13 jan. Westerkerk, 17.00-19.00 uur, aanmelden via info@protestantsamsterdam.nl

WOENSDAG 15 FEBRUARI

Wanneer is liefde goed genoeg?

We zijn allemaal op zoek naar liefde: zoeken de perfecte partner of zijn erachter gekomen dat onze partner niet perfect is. Wat doe je dan? Ben je te kieskeurig? Wanneer is liefde goed genoeg?

In deze bloeiklas (workshop) biedt pioniersplek De Kwekerij ideeën en oefeningen aan over hoe jij liefdesrelaties kunt laten bloeien. Met filosoof Alain de Botton verkennen deelnemers hoe we tot onze huidige liefdesidealen zijn gekomen en hoe die gezonde relaties wel eens in de weg kunnen staan. Om vervolgens met psycholoog John Gottman uit te zoeken welke ingrediënten een relatie succesvol maken. We nemen onze rol in relaties onder de loep en die van de ander. Met creatieve oefeningen en in gesprek. Want je bent echt niet de enige met deze vragen. Samen op weg naar goede relaties.

Wo. 15 feb. Nieuwe Herengracht 18, 19.30-21.30 uur, ticket via: kwekerijamsterdam.nl

Tienerwerk Nieuw-West

Ferdinand van der Mast tienerwerker Nieuw-West

Sinds dit seizoen zijn de *West Side Teens* fors gegroeid doordat de tieners van de Jeruzalemkerk en de Tituskapel zich bij hen hebben gevoegd. En wat een gezelligheid levert dat op! We zijn heel dankbaar voor deze mooie ontwikkeling. We hebben met de tieners een mooie periode achter ons liggen, waarin we met de groep kerst hebben gevierd: het feest van licht in donkere tijden. Ondanks dat de feestdagen inmiddels achter ons liggen, kunnen we nog een laatste keer van dat prachtige contrast genieten als we binnenkort een mooie wandeling gaan maken langs het Amsterdam Light Festival!

De Binnenwaai Oost

Marjolein Hekman voorganger De Binnenwaai
debinnenwaai.nl

Vanuit De Binnenwaai wensen we iedereen een heel mooi 2023 toe! Hebben jullie al goede voornemens voor dit jaar? Ik hoorde pas dat maar 1 op de 400 goede voornemens het einde van het jaar haalt, behoorlijk deprimerend. Maar een goed voornemen heeft veel meer kans van slagen wanneer je het naar elkaar uitspreekt of ze samen maakt, dan kun je elkaar daarin stimuleren en elkaar helpen herinneren. Misschien een mooi idee om als kerkplekken te doen. Persoonlijke goede voornemens en goede voornemens als kerk met elkaar delen, te bevragen en elkaar stimuleren om ze vol te houden.

Elthetokerk Oost

Martijn van Laar predikant Elthetokerk
elthetokerkamsterdam.nl

Sinds kort zijn we in de Elthetokerk begonnen met het draaien van Luistergroepen. Een plek waar we volgens een beproefde Braziliaanse methode verhalen delen: dingen waar we blij om zijn, maar ook onze kleine en grotere zorgen en problemen. Een plek waar verschillende 'bubbels' elkaar ontmoeten. We zijn enthousiast gemaakt door Noord, waar deze groepen al even draaien. Het zijn vaak prachtige ontmoetingen. Mensen die zegen en sores met elkaar delen. Momenten van herkenning, verbinding, lachen en ontroering. Past heel goed bij een kerk. Haak gerust eens aan! Voor meer informatie zie: luistergroepen.org.

Muiderkerk Oost

Greteke de Vries predikant Muiderkerk
muiderkerk.nl

Hoe komt het toch dat mensen hun geloof blijven uitdrukken met ouderwetse denkbeelden? Of dat mensen van buiten de kerk denken dat ze geweldig progressief zijn door te zeggen dat ze niet geloven in een man met een baard op een wolk? Eigentijdse theologie gaat niet over geboden en verboden door een Almachtige God die vrees aanjaagt. Wat is er ná die God wel te zeggen over God? Een wereld aan invalshoeken is te vinden *all over the world*: nieuw zelfverstaan en identiteit; post-koloniale interpretaties van christelijk geloof; ecologische vraagstukken waarin de mens niet centraal staat en nog veel meer. Tijd voor studie!

Oranjekerk Zuid

Wielie Elhorst hulppredikant Oranjekerk
oranjekerkamsterdam.nl

Voor mij is het ieder jaar 'driedubbelop' nieuwjaar. Het kerkelijk jaar wordt ingeluid met het volstrekt nieuwe begin dat God maakt in het kleine en kwetsbare Christuskind. Dan, bij het aanbreken van het nieuwe kalenderjaar, wensen we elkaar, vrienden en familie, bij champagne en een oliebol, veel geluk toe. En als het dagelijkse leven dan bijna zijn gang heeft hernoemen, mag ik op mijn verjaardag (10 januari) ook nog mijn nieuwe levensjaar

inluiden. Het kan niet op. Ik weet het, wij - gelovigen - zijn ook maar mensen, die zich in het nieuwe jaar net zo goed moeten verhouden tot een *blue monday*. Toch hoop ik dat alleen al dat eerste 'nieuwe jaar', ingeluid met de geboorte van een kind, voldoende is de realiteit van elke dag met hoop en vreugde tegemoet te treden. Dát kan werkelijk niet op.

De Thomas Zuid

Evert Jan de Wijer predikant De Thomas
dethomas.nl

Als u dit leest, is het feest voorbij. Er kwamen nog drie koningen langs en de kerstboom is opgeruimd. Een lange maand ligt voor ons waarin niet veel opzienbarends gebeurt. De Thomas staat nooit stil. Ook in deze maand zijn boeiende lunchbreaks met interessante gasten gepland. Geven films en boeken stof tot nadenken. Laten dat dan in deze droge maand kleine oases zijn waaraan u zich kunt laven. En er is wijn.

Willem de Zwijgerkerk Zuid

Nelly Versteeg pastor Willem de Zwijgerkerk
willemdezwijgerkerk.nl

De meeste nieuwjaarsbijeenkomsten hebben we nu waarschijnlijk wel gehad. Hoewel er niet een echte einddatum is, houden veel mensen 6 januari aan, het feest van Driekoningen, of uiterlijk 15 januari, halverwege de maand als iedereen wel terug is van vakantie. Ik vind het jammer om die goede mensen te beperken tot de eerste dagen van een nieuw kalenderjaar. De laatste regels van lied 544 'Christus naar wie wij heten' van Willem Barnard zijn: 'verhogen zij de dag, verhogen zij het leven en roepen heil en zegen over de aarde af'. Waarom zouden we dat niet alle dagen van het jaar doen?

Leerhuis Amsterdam

Adriaan Deurloo voorzitter Leerhuis Amsterdam Tenach en Evangelie

Het afgelopen jaar heeft u weinig van ons gehoord omdat we op zoek waren naar een nieuwe opzet van het leren in protestants Amsterdam. We hebben nu goede hoop dat we in 2023 een doorstart kunnen maken. Niet in de laatste plaats is dat te danken aan de financiële bijdragen van de deelnemers. Mocht u uw steentje nog willen bijdragen: uw gift is van harte welkom op NL32 INGB0000 449 815 Protestantse gemeente inzake T&E. Bij voorbaat dank!

Koningin Máxima bezoekt Sociale Kruidenier

Opbouwwerker Doreen Bor en Koningin Máxima

Koningin Máxima bracht dinsdag 22 november jl. een werkbezoek aan de Sociale Kruidenier in De Ark (Noord). Bij de Sociale Kruidenier kunnen klanten van de Voedselbank Amsterdam non-food en lang houdbare producten kopen tegen een kleine prijs. De Sociale Kruidenier is deelnemer aan het programma 'Meedoen, samen uit de Armoede' van het Oranje Fonds. Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima zijn als beschermbaar zeer betrokken bij het Fonds. Opbouwwerker bij de Diaconie Noord Doreen Bor werkzaam bij de Sociale Kruidenier: 'We waren onder de indruk van de gedegen inhoudelijke kennis van Koningin Máxima. Haar warme persoonlijkheid gaf echt een boost aan de klanten, de vrijwilligers en de betaalde krachten.'

ANNELIES & MARJOLEIN

In Annelies & Marjolein beantwoorden twee dominees jouw vraag

Barsinia (10): Als je naar de hemel gaat, weet je dan nog alles van je leven op aarde?

Annelies: Dat is een hele spannende vraag zeg! Je zou misschien denken dat dominees alles weten, maar ik weet net zoveel, of net zo weinig, over de hemel als jij. Dus waar denk jij aan bij het woordje 'hemel', Barsinia? Ik stel me zo voor dat God er heel dichtbij is. Maar hoe precies, dat is een heel groot geheim. Of je dan nog alles weet van je leven... Dat zijn zulke grote gedachten dat ik er duizelig van word! Weet je wat ik wel zeker weet? Dat we een stukje hemel op aarde kunnen maken en dat er hier beneden heel veel engelen rondlopen!

Marjolein: Hoi Barsinia, een goede vraag! Onze herinneringen zijn belangrijk voor wie we zijn. Dus ik denk dat je op de nieuwe aarde en hemel nog veel weet van je leven op aarde. Hoe dat precies zal gaan, weten we nog niet. We weten wél dat God ervoor zorgt dat er dan geen verdriet meer zal zijn, dus dat verdrietige herinneringen je niet meer verdrietig zullen maken. Stel je maar eens de wereld voor op zijn allermooist voor iedereen, dat komt dan dicht bij hoe het in de hemel zal zijn!

- **Annelies Jans**, predikant van de Keizersgrachtkerk in Amsterdam-Centrum
- **Marjolein Hekman**, voorganger in De Binnenwaai in Amsterdam-Oost

Vanaf nu gaan de predikant van de Keizersgrachtkerk Annelies Jans en voorganger van De Binnenwaai Marjolein Hekman antwoord geven op de vragen van de kinderen.

Waar ben jij benieuwd naar? Mail jouw vraag aan dominee Martijn&Martijn naar jong@protestantsamsterdam.nl.

Daan van Oosterbrugghe

Van koude kerk tot warme (werk)kamer

Iris Stekelenburg

Overall gaat het over de stijgende energierekening, ook in de protestantse kerken van Amsterdam. 'Hoe houden we de kosten

binnen de perken?' Maar ook: 'Wat kunnen we doen voor mensen die moeite hebben het warm te houden in huis en wat kun je doen met de energiecompensatie wanneer je die wilt schenken?' Een impressie.

Warme werkplek

Richard Saly, predikant Jeruzalemkkerk

'Elke dinsdagmiddag van 13.00 uur tot 17.00 uur is een deel van de Jeruzalemkkerk open als warme (werk)kamer. Eerst was dat bij VanBoven, een verbouwde galerij in de kerk. Maar omdat we het daar niet goed warm krijgen, zijn we verhuisd naar een van de zalen achter de kerk.

De ingang is aan de Torresstraat. Wij noemen het nadrukkelijk een werkplek. Ik open de kerk, verzorg koffie en thee, werk daar zelf en ik ben beschikbaar voor een gesprek. Deze warme werkplek wordt langzaam maar zeker ontdekt. Toen we het bekend maakten op Facebook en Instagram, is er heel positief gereageerd: Wat leuk en goed dat jullie dit doen.

Dit project sluit goed aan bij ons verlangen meer betrokkenheid te tonen bij de buurt (Baarsjes, Bos en Lommer) en ook door de week een gastvrije plek te zijn.'

De Oude Kerk wordt nooit verwarmd.

Cantorij draagt thermisch ondergoed

Peter Lowie, diaken Oude Kerk

'De Oude Kerk is nooit verwarmd geweest, dan zou alles uitzetten en stuk gaan. We zijn de kou gewend en kleden ons warm aan. De cantorij draagt tijdens de repetities thermisch ondergoed! Sommigen dragen van die handschoenen-zonder-vingers en de organist heeft een straalkachelkje.

Gelukkig hebben we de laatste jaren geen hele strenge winters gehad. We hebben ooit warmtekussentjes aangeschaft, maar niemand gebruikte die. Ooit was er een ingenieus systeem met aan elkaar geschakelde elektrische stoven om warme voeten te houden, maar deze zijn al jaren weg.'

Dekens en kruiken

Frits van den Boomgaard, penningmeester Keizersgrachtkerk

'In de Keizersgrachtkerk staat de thermostaat tijdens de zondagochtenddienst niet meer op 20 graden, maar op 19 of 18 graden. Elke graad lager bespaart acht procent. Kerkgangers houden hun jas aan en kunnen een deken pakken of een kruik halen bij de koster!

De kachel mag ook weer niet te laag, want dat is niet goed voor het gebouw, de vleugel en het orgel. We willen overschakelen op ledverlichting. Hiervoor moeten armaturen omgebouwd of vervangen worden en dat is een

flinke kostenpost. Ook kijken we naar het isoleren van de glas-inlood ramen. Deze vallen onder monumenten-inspectie en vooral de rozetten zijn qua plek en vorm best lastig. Een rijksmonument uit 1888 verduurzamen en het predikaat Groene Kerk nog meer waar maken, is niet zo eenvoudig.'

Flyeren helpt

Gijs-Bert Vervoorn, beheerder Oranjekerk

'De Oranjekerk is minstens vier dagen per week open. Dit kan onder meer door de aanwezigheid van onze beheergroep Philadelphia, bestaande uit mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. De warme kamer sluit aan bij de open kerk momenten die we al hebben. De ene dag zijn er twee bezoekers, de andere dag wel 14! Op maandag hebben we kledingverkoop. Zo ont-

dekken klanten de warme kamer en blijven voor een kop koffie. We hebben geflyerd in de buurt. Dat heeft zeker bijgedragen aan de bekendheid en mond-tot-mond reclame werkt ook. Dit initiatief kost de kerk wel extra geld en onze gasrekening is al drie keer zo hoog als vorig jaar. Dus we houden dit niet tot in lengte van dagen vol, maar we doen het van harte.'

Energiecompensatie schenken?

Warm aanbevolen de campagne www.190euro.nl. Via deze site kunt u kiezen voor een donatie aan Noodfonds

Amsterdam, Armoedefonds of de Voedselbank. Het hele bedrag gaat naar mensen in nood.

warmekamers.nl

Vraag het aan Wielie

Iemand vroeg: is die hele alfabetsoep niet veel te verwarrend? Gevoeld wordt bij deze vraag op het LHBTI-acroniem (soms LHBTQIA). De meeste mensen die het willen uitspreken, struikelen er eerst tien keer over en spreken het dan pas foutloos uit. Heel begrijpelijk. Toen ik me in 1988 voor het eerst hardop ging bezighouden met mensen die 'zo' zijn, werd er bijna uitsluitend gesproken over 'lesbische vrouwen en homoseksuele mannen' (en heel soms over biseksuele mensen).

Inmiddels zijn we ruim dertig jaar verder en blijkt de diversiteit onder mensen voor wat betreft hun seksuele oriëntatie, genderidentiteit, genderexpressie en seksekaracteristieken (SOGIESC – nog een acroniem) nog veel rijker te zijn dan we hadden gedacht. Die diversiteit was er natuurlijk altijd al, maar de groeiende openheid daarvoor in ons type samenleving, de ermee gepaard gaande moed die mensen vonden om open te zijn over zichzelf en de steeds ruimere beschikbaarheid van informatie, maakten dat het steeds zichtbaarder werd voor grotere groepen mensen. En zo weten we nu bijvoorbeeld dat er ook non-binaire mensen zijn, en transgender mensen en interseks mensen (leg ik desgevraagd ook nog een

keer uit). Daartoe zijn die letters een nuttig en noodzakelijk middel. Belangrijker echter nog is wat die letters voor de bedoelde groep zelf betekenen. Ik had toen ik elf was al gevoelens voor jongens, maar had geen idee hoe ik dat moest plaatsen of wat ik er mee aan moest, totdat ik toen ik dertien was het woord 'homoseksualiteit' hoorde vallen, en wist: aha, dat is het.

Ik kon mij daarmee identificeren en het was een belangrijke stap op weg naar acceptatie en zelfintegratie. En dat geldt voor al die andere letters ook. Dus gebruik het woord 'soep' maar niet meer, als je dat al deed. Achter die letters gaan mensen schuil, die mede dankzij die letters (eindelijk) met zichzelf uit de voeten kunnen.

In deze rubriek beantwoordt ds. Wielie Elhorst, predikant voor de LHBTI+-gemeenschap in ieder nummer een prangende vraag over kerk en LHBTI+-kwesties. Heb je een vraag, mail die dan naar: redactie@protestantsamsterdam.nl.

Foto: Sandra Haverman

Investeren in de toekomst van de kerk

Actie Kerkbalans 2023

**Yvonne Teitsma
en Baukje Burggraaff**

Niemand is in staat te kopen wat er écht toe doet: liefde, vreugde, vrede en - ten slotte - redding. Als ze te koop zouden zijn, zou niemand ze kunnen betalen.

Deze mooie tekst kwam ik tegen in een boek van de bekende Engelse predikant Samuel Wells. Een paar jaar geleden was hij in Amsterdam om een lezing te houden voor de Protestantse Kerk Amsterdam. Behalve over God denkt hij ook na over de andere 'g' die belangrijk is voor de kerk: geld. Niet letterlijk de pegels zelf, maar wat er achter steekt. Waarom wij geld geven en gebruiken om de kerk op te bouwen, juist in deze financieel moeilijke tijd. Zo schrijft hij het volgende in zijn boek *De toekomst die groter is dan het verleden, een nieuwe weg voor de kerk*:

De kerk bestaat om te vieren, te beleven, om God en elkaar te ontmoeten. Het gaat om de overtuiging dat God het kloppend hart is en dat wij met God willen zijn. Het woord 'hart' verwijst naar gevoel, menselijkheid, hartstocht, emotie. Het staat voor de kunsten, de creativiteit en de vreugde die ons voorbij onszelf naar een hoger plan van geloof, hoop en liefde brengen.

Geld om groter doel te dienen
Mijn hart gaat van deze woorden harder kloppen. Het zijn de uitgangspunten van

'hart' uit het project *HeartEdge* dat Samuel Wells met zijn team heeft ontwikkeld om voor financiële duurzaamheid te zorgen om zo St. Martin-in-the-Fields weer bestaansrecht te geven, een kerk in hartje Londen. Met de visie in vier C's - Commercie, Cultuur, Compassie, Congregatie (gemeenteleven) - is een model ontwikkeld dat leidde tot succes. Het succes van St. Martin ontstond in tegenslag, op de rand van faillissement. De financiële noodzaak bleek een goe-

de zaak te zijn: het vernieuwde de kerk. Samuel Wells stelt verder dat geld een instrument is om een groter doel te dienen. Het is nooit een doel op zichzelf. Hij ziet geld als middel om relaties aan te gaan en te onderhouden. 'Het gaat om meer dan nodig, om vreugde, om het vieren van genade, oneindig groot', zegt hij. Niemand is in staat om te kopen wat er écht toe doet - liefde, vreugde, vrede en, ten slotte, redding. Als ze te koop zouden zijn, zou niemand ze kunnen

betalen. Ook in ons land zijn er inspirerende theologen die nadenken over de rol van geld. Zo sprak ik onlangs Alain Verheij tijdens een symposium van de Vereniging Kerkrentmeesterlijk Beheer (VKB) waar hij een van de sprekers was. Moeiteloos weet hij aan de hand van verzoeken uit het publiek uitleg te geven aan Bijbelverhalen over geld en over delen.

In zijn boek *Geld en GoEd, hoe we de wereld echt kunnen verrijken* geeft hij volop voorbeelden. Zoals het verhaal van het penningske van de weduwe. In de laatste week van zijn leven zat Jezus bij de tempel en zag hoe de mensen naar de kist liepen waar je je vrijwillige gaven in kon gooien. De rijke Jeruzalemmers kwamen met handenvol briefgeld aan en deden indrukwekkende donaties. Toen kwam er een weduwe, die twee schamele muntjes in de kist achterliet. Jezus vestigde de aandacht op haar en zei dat de vrouw meer had gegeven dan alle anderen. Want zij offerden iets op van hun rijke overvloed, maar de weduwe had in al haar armoede toch muntjes weggegeven. De weduwe geeft naar vermogen. Het geven geeft haar waardigheid. 'Het geheim zit hem in de bereidheid tot delen', aldus Verheij. Het verhaal van de vijf broden en twee visen is daar een voorbeeld van. 'Zolang zulke solidariteit bestaat, zal er altijd genoeg zijn voor iedereen en zelfs meer dan dat.'

Kerk om God en elkaar te ontmoeten
Met Actie Kerkbalans, die dit jaar op 22 januari start, vragen we kerkbezoekers, gemeenteleden en vrienden om een vrijwillige bijdrage. Het is de jaarlijkse

oproep om vrijgevig te geven. Net als bij het verhaal van de weduwe vragen we te geven naar vermogen. We vragen te geven met uw hart en te verlangen naar wat niet te koop is.

Laten we als kerk deze tijd gebruiken voor een financieel gewetensonderzoek. Laten we deze tijd vooral zien als een geschenk om de kerk te vernieuwen en het koninkrijk te ontdekken, zoals Samuel Wells dat zo mooi zegt. Het is niet een tijd van wanhoop, het is een tijd van vernieuwing. De kerk die bestaat om te vieren, te beleven, om God en elkaar te ontmoeten. Daar willen we toch allemaal in investeren, juist in deze tijd.

Actie Kerkbalans
De jaarlijkse Actie Kerkbalans wordt dit jaar gehouden vanaf 22 januari. Een financiële bijdrage is nu al welkom op rekening NL90 RABO 0373741472 t.n.v. Protestantse Gemeente Amsterdam met vermelding van de wijkkerk die u wilt steunen.

De kerk bezoeken is een eerbetoon aan God

Hanny Luesink bezoekt regelmatig De Opgang en de Sloterkerk.

'Waarom ik naar de kerk ga? Het is een eerbetoon aan God om de kerk te bezoeken. De kerkdienst is een tijd om aan God te denken, te bidden en om Bijbelgedeelten te overdenken. Een preek kan mij raken. Het herinnert mij bijvoorbeeld aan een moeilijke periode. Dan komt er een traantje.

Soms voel ik een soort connectie, een lijntje met God tijdens kerst of het avondmaal. Daar word ik blij van. Het orgelspel, de muziek en de zang, de ontmoeting met andere gelovigen: ik geniet ervan.

Ik geef omdat ik het belangrijk vind dat de kerk blijft bestaan. Als een kerk afgebroken wordt of er komen woningen in omdat er te weinig mensen naar een kerk gaan, doet dat me zeer.'

De kerk geeft heel veel, daar doe je iets voor terug

'Ik ga naar de kerk om meer te leren over God, maar ook om de gemeenschap met andere christenen te ervaren. De relatie met Jezus is belangrijk voor mij. Hij is voor ons naar deze wereld gekomen en heeft zoveel voor ons over gehad. Het is mooi om daar in de kerk samen bij stil te staan, om samen te luisteren, samen te bidden en samen te zingen. Persoonlijk ervaar ik dat God kracht geeft, als het leven soms lastig is, maar dat Hij er ook is in de mooie momenten. Geloven kun je niet alleen: je hebt andere gelovigen om je heen nodig. Daarom ga ik ook maandelijks naar een gesprekskring.

Ik draag de kerk een warm hart toe en vind het belangrijk dat de kerk blijft. De kerk geeft mij veel en daar doe ik graag iets voor terug.'

Janneke Wolters bezoekt iedere zondag de Noorderkerk.

De kerk is een prachtig samenzijn

'Ik was niet kerkelijk. Pas nadat ik trouwde, ging ik met mijn vrouw mee naar de kerk. Nu voel ik de behoefte om iedere week te gaan. Het geloof trekt mij aan. Ik luister graag naar de verhalen uit de Bijbel. De kerkgang brengt mij veel goeds, zoals de ontmoeting met andere gelovigen. Na de dienst praten over de preek, wat je geraakt heeft of juist niet, wat je mee kunt nemen de nieuwe week in. Ik kan ook praten over iets wat ik meemaak in het dagelijks leven. Ik ben begaan met deze mensen. Ik geef aan de kerk omdat ik niet wil dat het eindigt. De kerk sluiten kan toch niet! De rommel- en kerstmarkt die ik met mensen uit de buurt organiseer, kosten ook geld. Dat is present zijn in de wijk en een prachtig samenzijn.'

Pieter Bos is gemeentelid van de Nieuwendammerkerk.

foto: Maartje Teels

HART & ZIEL

Hermen Oldengarm (29) groeide op in Assen en bezocht de Baptistengemeente De Ark. Hij studeerde theologie (hbo) in Ede. Nu woont hij in Rotterdam en bezoekt de kerkplek in wording: de *International Christian Fellowship (ICF)* Rotterdam-Noord. Sinds september vorig jaar is hij trainee en communicatiemedewerker bij het team Jeugd van de Protestantse Kerk Amsterdam.

‘De ICF is een veelkleurige kerk en wordt bezocht door vele nationaliteiten. Daardoor zijn de opvattingen soms verschillend. Dat kan lastig zijn, maar het is vooral prachtig om onderdeel te zijn van zo’n intercultureel gezelschap. Voor de ICF doe ik iedere donderdagavond vrijwilligerswerk voor het Taalcafé voor mensen, die de Nederlandse taal beter willen leren. Het is laagdrempelig. Er is de theorie en we praten samen om het Nederlands te oefenen in de praktijk. We doen een sollicitatiegesprek na of wat zeg je bij de kassa in de supermarkt.

Bij het team Jeugd organiseer ik in Amsterdam activiteiten voor tieners van 10 tot 18 jaar. Momenteel organiseer ik een nieuwjaarsactiviteit tijdens de nieuwjaarsreceptie van de Protestantse Kerk Amsterdam in de Westerkerk. Voor activiteiten zijn drie elementen belangrijk: *fun*, het moet leuk zijn! Ik denk aan *survivalen*. Het moet ook leerzaam zijn, een Bijbelse *escaperoom* bijvoorbeeld en er moet een diaconale insteek zijn. Ook geef ik begeleiding aan de tienerwerkers van de kerken. Als communicatiemedewerker ga ik filmpjes voor de sociale media maken met webmaster Anouk Zwaan: waarom wil je trainee worden voor de kerk, wat is er leuk aan? Ik schrijf over het jeugdwerk in *Kerk in Mokum*, zodat het zichtbaar wordt. Met hart en ziel organiseer ik jongerenactiviteiten. Zo wil ik laten zien dat de kerk echt de moeite waard is, leuk en gezellig. De kerk is niet achterhaald of saai; er gebeurt genoeg en ik wil mijn steentje bijdragen.’

Baukje Burggraaff

COLUMN

De prijs van de wijn

Margrietha Reinders
Buurtdominee in Betondorp

Reageren? Mail naar
redactie@protestantsamsterdam.nl

Proost! Mijn reisgenootje en ik schenken een glaasje wijn in op het balkon van onze *bed & breakfast* in de Bourgogne. Wat is het hier vredig en zomers, zo vlak bij de kathedraal en de terrassen aan de rand van de rivier, de weiden en glooiende hellingen en de kerkjes met middeleeuwse fresco's.

Ineens wordt onze rust verstoord: uit de gemeenschappelijke keuken komen verontrustende geluiden. Met veel hartstocht wordt daar een maaltijd bereid, van vis en kip en kruidige mengsels, gepaard gaande met geanimeerde gesprekken in een onbekende taal. Daar verschijnt een

grote man met een djellaba aan, een Afrikaans gewaad, die blijmoedig zijn bord eten geniet in het keurige Franse keukentje. De overige gasten kijken beleefd weg van deze vreemde onderbreking van hun vakantie harmonie.

‘Goedenavond! Waar komt u vandaan?’, vragen we aan de onverwachte gast. Hij vertelt: ‘Ik ben Achmed, ik kom uit Mali. Ik woon in Barcelona, samen met mensen uit Senegal, we hebben geen papieren. Onze baas regelt werk voor ons, daarom zijn we hier, gekomen met een busje, om druiven te plukken. We gaan ’s morgens om vier uur naar de wijngaarden en werken de

hele dag door.’ Trots toont hij ons zijn nieuwe gym schoenen. De volgende ochtend gaat onze vriend in een zwaarbeladen busje weer verder terwijl wij onze versgebakken croissants eten. Hij is de man die onze druiven plukt, ons wijnglas mogelijk maakt, de illegale immigrant, de goedkope arbeider, de mens van niets. De zwarte man zonder papieren. Onze welvaart heeft een ongeziene achterkant. Achmed is ook in onze eigen mooie stad. Hij wast onze borden, veegt onze vloeren, bezorgt onze pakketjes en bezorgt de krant. Maakt onze bedden op. Zonder hem, onze ongeziene naaste, redden we het niet.

Colofon

Kerk in Mokum maandblad
Januari 2023,
jaargang 14, nummer 1

Protestantse Kerk Amsterdam
Nieuwe Herengracht 18
1018 DP Amsterdam

Hoofdredactie:
Mirjam Nieboer en Iris Stekelenburg

Eindredactie agendakatern:
Baukje Burggraaff

Contact:
redactie@protestantsamsterdam.nl
of 020 53 53 700

Ontvangt u Kerk in Mokum nog niet thuis? Een gratis abonnement opgeven (of opzeggen) doet u via abonnementen@protestantsamsterdam.nl of 020 53 53 700 (9.00 uur-17.00 uur). Eenmaal per jaar wordt u uitgenodigd een vrijwillige bijdrage te betalen. Rek.nr. NL68 RABO 0373 7414 80 t.n.v. Protestantse Gemeente te Amsterdam inz. Kerkblad.

Verschijningsfrequentie: *Kerk in Mokum* verschijnt ongeveer 9x per jaar. Het volgende nummer komt uit op 14 februari 2023.

Vormgeving: Studio Edens, Amsterdam
Druk: Damen Drukkers - Werkendam

Protestants020

ProtestantseKerkAmsterdam

protestantsamsterdam.nl

**Protestantse Kerk
Amsterdam**